

Sacred Sanctity

פורים תשפ"ג

ידועים דברי הזוה"ק שכתב (תיקונינו):
 * שיום כיפורים היינו כ-פורים,
 ויש לעיין בשורש הדברים מה בין יום
 הפורים ליום הכיפורים, והנה בראש

Inside Purim - R. Strickhoff

3. Purim is like Yom Kippur because both days contain the casting of purim, lots, followed by salvation. On Yom Kippur, the kohen gadol draws lots to decide which of two goats is to be the sa'ir la'Azazel, the scapegoat, which is hurled off a cliff. The demise of the sa'ir la'Azazel results in the removal of bad judgments from the Jewish people. Similarly, on Purim, Mordechai and Esther effected the removal of the evil decrees against the Jews after Haman cast lots to destroy them.

The nature of Purim as a second day of atonement is hinted to in the Megillah, when it says:

ותכתב אסתר המלכה בת-אבישיל ומרדכי היהודי את-כל-תקף לקום את
 אגרת הפרים הזאת השנית.

And Queen Esther, daughter of Avichayil, and Mordechai the Jew wrote with full authority to ratify this second letter of Purim (*Esther 9:29*).

The phrase את אגרת הפרים הזאת השנית can also be translated as "the letter of this second Purim," implying that Purim is the second "day of lots." In addition, the word תקף, authority, has

the gematria of 580, the same as the word sa'ir (שעיר). Taken together, the Megillah is clueing us into the fact that Purim is a day of lots just like Yom Kippur is, when bad judgments are removed as with the sa'ir la'Azazel. In both cases, we are frail and vulnerable, and realize that life does not depend on the luck of lots, but is totally dependent on Hashem.

(*Maor VaShemesh, Rimzei Purim*, p. 280)

Shabbas Zachor - Purim 5779 | 4

Explaining the Name Purim

Following this line of reasoning, we can now proceed to explain why the members of the Great Assembly named the day of the miraculous salvation from Haman's decree **Purim**—in the plural—even though it commemorated the "pur," which is singular. We will refer to the Bnei Yissaschar (*Adar 4, 1*). He is bothered by the fact that the name **Purim** refers to the lot—"pur"—that Haman cast, reflecting the dire situation Yisrael faced rather than their miraculous salvation and rescue, as is the case with other festivals. For instance, the name **Pesach** commemorates the fact that HKB"H skipped over the houses of Bnei Yisrael, while devastating Mitzrayim. Similarly, the name **Succos** commemorates the fact that HKB"H had us dwell in Succos after the exodus from Mitzrayim.

4 The Bnei Yissaschar (*ibid. 3*) explains the matter based on a statement in the Tikunei Zohar (*Tikun 21, 57b*): "פורים אתקריאת: על שם יום הכפורים—Purim is named after Yom HaKippurim. As we know, the name "יום כפורים" implies that it is a day like Purim—"כ-פורים". We find a wonderful explanation for this similarity of names in the siddur of the author of the Tanya (*Sha'ar HaPurim*). When Haman cast the lot on Yisrael, he elicited a reaction in the heavens above. In the heavens, lots were also cast—namely, the two lots cast by the Kohen Gadol on Yom Kippur. This is described in the following passuk (*Vayikra 16, 8*): "ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד "Aharon shall place lots on the two he-goats, one lot "to Hashem" and one lot "to Azazel." Rashi comments: He places one goat on his right and one on his left; he puts his two hands into a lottery box, and draws a lot in the right hand and draws the other lot in the left hand; he puts (the lots) on them (the goats). The one that has "to Hashem"

written on it is offered to Hashem; and the one that has "to Azazel" written on it is sent to Azazel.

5 Now, we have learned in the Mishnah (*Yoma 62a*): "שני יום הכפורים מצותן שיהיו שניהן שווין במראה ובקומה ובדמים *—the mitzvah of the two he-goats of Yom Kippur is that they be equal in appearance, height, value and in their simultaneous purchase. Initially, there was no difference between the two goats; however, after the Kohen Gadol placed the respective lots on them, they were set apart. One was designated as a korban to Hashem and the other was designated to be sent to Azazel. Similarly, prior to the Purim miracle, Haman strived to be as great as Mordechai; however, after the lot was cast, HKB"H designated Mordechai and Yisrael to be His portion; whereas, Haman and his entourage, the descendants of Amalek, He sent to the wilderness of Azazel.

6 Let us explain how Haman's "pur" down below prompted HKB"H to draw the two lots drawn by the Kohen Gadol on Yom Kippur. We have learned in the Gemara (*Megillah 14a*): "גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירום למוטב, ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב." The removal of the ring (that Achashveirosh removed from his hand and gave to Haman) had a greater impact than forty-eight prophets and seven female prophets that prophesied for Yisrael. For, they all failed to return them to the good (the path of righteousness); whereas, the removal of the ring returned them to the good.

וּיש להוסיף תבלין לבאר בזה הטעם שמכנה הכתוב (אסתר ב-ה) את מרדכי בתואר "איש ימיני", על פי מה שלמדנו מדברי חכמינו ז"ל כי זכות גדולה היתה לישראל, אם הגורל על השעיר לה' עלה ביד ימינו של הכהן גדול, כמבואר בגמרא (יומא לט.): "תנו רבנן ארבעים שנה ששמש שמעון הצדיק היה גורל עולה בימין, מכאן ואילך פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל". עוד מבואר (שם): "תנו רבנן ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא היה גורל עולה בימין".

וּיש לבאר הענין בזה על פי הידוע כי יד ימין היא רמז על מדת החסד ויד שמאל היא רמז על מדת הגבורה, ומקור הדבר בתיקוני זהר במאמר פתח אליהו (הקדמה יז): "חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא". הנה כי כן אם זכו ישראל לחזור בתשובה שלימה מתוך הנהגת החסד, אז עלה השם של השעיר לה' ביד ימין של הכהן הגדול, אבל אם לא חזרו בתשובה מתוך הנהגת החסד, עלה הגורל ביד

שמאל לרמז שיחזרו בתשובה מתוך הנהגת הדין, כמאמר ה' בידי הנביא (יחזקאל כ-ג): "חי אני נאם ה' אלקים אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם".

הנה כי כן מטעם זה נקרא מרדכי "איש ימיני", כי ברוב קדושתו החזיר את ישראל בתשובה מתוך הנס של פורים שהיה ביד ימין מדת החסד, כדי שלא יצטרכו ח"ו לחזור בתשובה במדת הדין שביקש המן הרשע להביא עליהם, ועל כך התפללה אסתר לפני מלכו של עולם: "אם על המלך טוב יבוא המלך והמן היום", שיטיל הקב"ה על ישראל את הגורל שכתוב עליו השם הוי"ה ביד ימין במדת החסד, ועל המן הרשע יטיל את הגורל "לעזאזל" על ידי המפלה שהביאה עליו בסעודה שעשתה לאחשורוש.

6 Thus, we see that when the wicked Haman cast the "pur" against all of Yisrael, he motivated them to wake up and perform sincere teshuvah. The forty-eight prophets and seven prophetesses failed to accomplish this feat, or at least not to this degree. Therefore, their sincere, widespread act of communal teshuvah elicited the kedushah of Yom Kippur—the day of teshuvah and atonement—in the heavens above. Now, on Yom Kippur, the Kohen Gadol cast two lots, so that HKB"H would choose one goat for Hashem and one goat for Azazel. In similar fashion, on Purim, which is similar to Yom Kippur—ימים כיפורים—HKB"H cast two lots in the heavens. He placed the lot "to Hashem" on Yisrael, designating them as His portion; whereas, the lot "to Azazel," fell upon Haman and his entourage, the descendants of Amalek.

7 We can now return to the Bnei Yissaschar. He reconciles the choice of the name Purim. The salvation stemmed from the

fact that HKB"H arranged for Haman to cast the "pur" to seal Yisrael's fate. That fateful act triggered a heavenly reaction; HKB"H cast the two lots characteristic of Yom Kippur. As a result, the lot "to Hashem" fell upon Yisrael, and the lot "to Azazel" fell upon Haman.

**"On account of the pur":
On Account of the Name Havaya
that Was Written on Yisrael's Lot**

8 It gives me great pleasure to present to our royal audience a novel explanation. We learned above from the Arizal that when Esther said: "If it please the king, יבוא המלך והמן"—she was appealing to the King of the Universe to reveal Himself via the name of Havaya—the name of divine mercy—alluded to by the first letters of the words יבוא המלך והמן היום. Based on our current discussion, Esther prayed that HKB"H would place upon Yisrael the lot that had the name Havaya written on it and, conversely, would place upon Haman the lot that had "to Azazel" written on it. This would enable her to set her trap at the banquet she prepared for Achashveirosh and to effect the downfall of the wicked Haman.

We have learned that through the miracle of Purim, the full four-letter name Havaya was revealed to Yisrael, a semblance of the future geulah. In truth, so long as Amalek exists, the holy name is incomplete. Yet, Haman himself, a descendant of Amalek, by casting his lot down below, prompted HKB"H to cast the two lots of Yom Kippur in the heavens. When HKB"H placed the lot with the name Havaya written on it on Yisrael, all four letters of the holy name were restored.

This enlightens us with regards to Mordechai's profound intent. He wrote in the Megillah: "Therefore, they called these days Purim." As pointed out, the name Purim is in the plural. Because when Haman cast his singular "pur" down below, he provoked HKB"H to cast the two lots above. Then Mordechai goes on to explain that the main simchah of Purim is due primarily to the name that was written on the "pur"—על שם המור—in other words, the name Havaya.

הזהב מאמר מו **שרביט** 3 ק"מ

כח הפליחה והכפרה מכה יוה"כ פורים הוא בחי' קבלת לוחות שניות - הדור קבלה מאהבה. וכן איתא בשם הגר"א (בספר יהל אור) שסעודת פורים הוא השלמת סעודת יוה"ק, על שמחת קבלת לוחות השניות שהיה אז. וכדאיתא על יום מתן תורה (פסחים סח.) "הכל מודים בעצרת דבעינין נמי לכם, מאי טעמא, יום שניתנה בו תורה הוא", והילכך של הלוחות השניות שניתנו ביוה"ק, הוא בסעודת פורים, עת קבלת לוחות שניות.

יתירה מזו, כיון שלא נשאר אחר מעמד הר סיני במדרגת הנבואה שזכו לה, ובבהירות ההכרה שהיתה קודם לכן, אי"כ כאשר קיימו את התורה אח"כ, יש בזה בחינה מסוימת של אונס, כי מחמת שפעם הכירו בבהירות, וקיבלו על עצמם לקיים, מחייבים להיות נאמנים לקבלתם דאז ולקיים, אף שכעת אין מצוים החובה לקיים כמקודם.

פורים - קבלת התורה מאהבה

14

שונה היתה קבלת התורה המחודשת שהיתה בפורים, אז קיבלו את התורה מאהבה ומנדבת לבם, כדאיתא בגמ' (שם) "אמר רבא אעפ"כ הדור קבלו בימי אשורוש דכתוב (אסתר ט) קיימו וקיבלו היהודים" - הרי סדר הפסוק קשה, היה צריך לומר: קיבלו ואח"כ קיימו, לכן דרשו חז"ל שבא ללמדנו, שבימי אשורוש קיימו מה שקיבלו כבר" קודם, וביאר רש"י (וכ"כ התוס' שם) "מאהבת הנס שנעשה להם", דהיינו, התורה שקיבלו בהר סיני מאונס, עתה קיימו אותה מאהבת ה' שבאה ע"י הנס. וצריך ביאור, וכי לא נעשו להם ניסים עד ימי אשורוש, והרי עם ישראל מלומד הוא בניסים מיציאת מצרים והלאה?!

ההבדל בין נס נסתר לנס נגלה

15

ברם הביאור כך הוא: כל הניסים שהיו עד ימי הפורים, היו ניסים גלויים של ביטול הנהגת הטבע והוראת אדנות הבורא כבריאה, אך הן תופעות חוץ פעמיות. בשל כך אכן הן מביאות את האדם בשעת מעשה לחיזוק האמונה וליראת הרוממות מחו, אך מאידך, דוקא בשל החד פעמיות, השפעתם הנמשכת אינה שלימה בכל מצב.

אולם נס נסתר, כנס פורים, כאשר הקב"ה מכוון את ההנהגה הטבעית הרגילה לטובת ישראל, מביא לאהבת ה' במדרגה גדולה וממושכת יותר. זאת מפני שע"י נס כזה, מתבונן האדם ולומד לראות בהנהגה הטבעית התמידית את יד ה' המכוונת הכל לטובת בני ישראל, כדברי הפסוק (תהלים מ, ו) "רבות עשית אתה ה' אלוקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו". ההכרה הזאת שכל הנעשה כבריאה עד לפרטי הפרטים, ואף מה שנראה לנו כרע בעבורנו, הכל הוא לטובתנו, "נפלאותיך ומחשבותיך אלינו", תגלה לנו במלואה לעת"ל, כמש"כ הרמח"ל (דעת תבונות עמ' מ וע"ש) "כי יודיע דרכיו הקב"ה לעת"ל לעיני כל ישראל, איך אפילו התוכחות והיסורין לא היו אלא הזמנות לטובה, והכנה ממש לברכה".

16 Purim - Revealing the Mask - R. Bernstein

The Vilna Gaon explains, there was something about the miracle of Purim that was not present in earlier miracles. When we originally received the Torah, we entered a covenant with Hashem that involved us becoming His people and accepting to fulfill His mitzvos. At the time the Purim story occurred, we had broken that covenant and been exiled from our Land. The

expectation among the Jewish People was that with the covenant having been broken, the relationship between us and Hashem was more or less over. The Jewish People at that time were described by Haman as being "asleep from mitzvos," i.e., either completely dormant, or perhaps even if we were doing mitzvos, it was in a manner as if we were sleeping. The reason for this "slumber" was also rooted in the notion that our relationship with the One who gave us the mitzvos no longer meaningfully existed. In short, our relationship with Hashem by that time had crashed.²

In that situation, the last thing we expected was for Him to perform a miracle for us.

And yet that is exactly what He did.

2. AHAVAH RABBAH AND AHAVAS OLAM

In reaching out to us at that time, Hashem was demonstrating that although we had broken the covenant with Him, our relationship with Him was not thereby broken. The strength of the relationship was thus revealed specifically at that time when we had practically given up and expected that Hashem had done the same. This was the irony of the Purim story. It took the Jewish People having lapsed into a very low state to establish the strength of Hashem's love for them, and that His connection with them is eternal and unbreakable.

פ' פורים (ב)

תעצבו כי חרות ה' היא מעוכם, רק ביום הכפורים" - בו חסרו השמחה - שאין בו אבילה ושתיה - נגדו פורים" - בו משלימים את החסר ביוהכ"פ, - ולכן בו הרבה שמחה כי אין יו"ט לישראל ביוהכ"פ" - כמבואר במשנה סוף תענית "לא היו ימים טובים לישראל ... וכיוהכ"פ", לכן בפורים ניתקנה להשלמה ליוהכ"פ שמחה יתירה משאר המועדים. ומהו הקשר שבין פורים ליוהכ"פ, שהשלמת השמחה החסרה של יוהכ"פ נקבעה בפורים? "ובולן קבלת התורה, יוהכ"פ כמ"ש בסוף תענית, ופורים כמ"ש (שבת פח.) הדר קבלו בימי אשורוש, ולכן הוא נגד יוהכ"פ". נמצא לדברי הגר"א שעיקר השמחה והמשתה בפורים הוא מפני קבלת התורה המחודשת שהיתה בו, והיא ההשוואה בין יוהכ"פ לפורים, ששתיהן הם ימי קבלת התורה.

יום הכיפורים - קבלת התורה מיראה

12

מהו ענין קבלת התורה ביום הכיפורים, שהרי הוא בעיקרו יום סליחה וכפרה?

איתא במשנה (תענית כו:) "ארשב"ג לא היו ימים טובים לישראל... כיוהכ"פ ... וכן הוא אומר צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה [במלך שהשלום שלו - רש"י] ... ביום חתונתו [שהוא יום שמחה גדולה] זה מתן תורה" וביאר רש"י: "יום הכיפורים שניתנו בו לחות האחרונות". יוהכ"פ

מעלתו - קבלת התורה בפועל ממש, בו קיבלו את לחות האחרונות, ובו בזמן התחיל משה ללמדם תורה ומצוות (הרי מאז מתן תורה בו' סיון ועד יוהכ"פ שהם כמעט כל הזמן בהר ולא לימד לבניי דבר), זוהי השמחה הגדולה של יום הכיפורים!

קבלת התורה הזו שבאה מתוך תשובה עלילית, במשך ארבעים יום של התעלות שהביאה לאהבת ה' וליראת ה' במדרגה עליונה, ולדביקות העליונה ביותר בהשי"ת ע"י לימוד התורה במדרגתם, ונתינה המחודשת של התורה (לחות שניות), היא היא הסיבה שיוהכ"פ היה יום סליחה וכפרה על חטא העגל.

והארה זו שזכו לה בניי ביום הכיפורים בשעתו, היא יצרה את יוהכ"פ לדורות שנקבע יום זה להיות יום ריצוי וכפרה לעונות בניי, על ידי הקירבה הגדולה אל השי"ת, כי על ידי דביקות זו בלי חציצה - השי"ת הוא מקוה טהרה לישראל (עי' משנה סוף יומא).

ולכן נקרא יום כיפורים - "יום חתונתו", כמו שחתן וכלה ביום זה מתקשרים ומתאחדים, ומגיעים לשמחה ואהבה גדולה, כך יום כיפורים ע"י קבלת התורה, והמחילה הגמורה שבאה בגינה, הוא יום התקרבות ואהבה בין ישראל להקב"ה, ומכאן השמחה הגדולה.

קבלת התורה מתוך אונס

13

אולם בקבלת תורה זו, היתה בחינה של אונס, וכדאי בגמ' (שבת פח.) "וייתצבו בתחתית ההר א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כנגיית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעה רבה לאורייתא". ביאר רש"י: "שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם יש להם תשובה שקבלו באונס".

המהר"ל (בהקדמה לאור חדש) מבאר את מהות האונס שהיה בהר סיני, שלא היה זה אונס גשמי של כפיית הר ממש, אלא היו אנוסים מחמת הכרה, דהיינו שע"י התעלותם למדרגת נבואה של "פנים בפנים דיבר ה' עמכם", הגיעו להכרה בהירה בחשיבות התורה וגדולתה, ועוד הבינו שכל קיום העולם תלוי בזה, כדברי הגמרא מיד לאחר מאמר זה [נסמיכות זו מורה לנו שזוהי סיבת האונס], "אמר חזקיה מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה, אם

יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה, אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה, ולמה יראה, כד"ל דאמר ר"ל מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום השישי ה' יתירה (השישי) למה לי. מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתתן ובהו", דהיינו הארץ יראה אולי לא יקבלו ישראל את התורה ביום השישי ו' בסיון ויחרב העולם, כי מטרת הבריאה היתה בשביל התורה ובשביל ישראל שיקיימו את התורה, כמשאחז"ל (בר' א, א) "בראשית - בשביל התורה וישראל שנקראו ראשית", ולולא זאת, אין לבריאה זכות קיום!

נמצא, שמוכרחים היו לקבל את התורה, מחמת בהירות יראת הרוממות מפני התורה ונתינת ית', ומהיראה לקיום העולם, ומפני כך היו חסרים עדיין באהבה ונתיבות לבם בקבלת התורה.

It is interesting to note the way in which we begin the *berachah* before *Shema* in the morning and in the evening. In the morning, the blessing begins by describing Hashem's love for us as "*ahavah rabbah—great love*," while in the evening it describes it as "*ahavas olam—eternal love*." These two types of love reflect the two time frames represented by the morning and the evening. In the "morning," everything is bright, full of promise, and nothing has gone wrong, which means that nothing has happened to challenge the relationship, and as such, the love is "great love." The "evening" denotes a time of darkness where there may be issues, some of which might even threaten the relationship itself. As such, the love is no longer the "great love" of the morning. However, it is specifically at that

time where the strength of the relationship is revealed—that the love overcomes the problems that may have arisen because it is unconditional. It is in the darkness represented by the "night" that the love is discovered to be "*ahavas olam—eternal love*." The story of Purim, which took place during the "night" of our exile from our land, may be said to be the time when we discovered that even when we do not deserve "*ahavah rabbah*," Hashem's love for us remains "*ahavas olam*."

This is what made Purim different from all the earlier miracles.

Indeed, this discovery of Hashem's eternal love for us instilled within the festival of Purim a message that extends far beyond the miracle that occurred at the time. The exile during which the Purim story took place was not our final exile. There would be subsequent exiles, including the one we ourselves are currently in. Nonetheless, since our redemption at Purim was accompanied by the revelation that our connection with Hashem is eternal and unbreakable, it contained within it an assurance: we would also be redeemed from any subsequent exiles as well.

This is what we express in the paragraph of *Shoshanas Yaakov* that follows the *Megillah* reading:

תשועתם היית לנצח ותקותם בכל דור ודור.

You were their salvation for all eternity, and their hope in each and every generation!

3. A NEW ACCEPTANCE OF THE TORAH

We can now understand why, of all the miracles that Hashem performed for us since the time we stood at Har Sinai, it was the miracle of Purim that led us to reaccept the Torah. The discovery of the depth of Hashem's love for us that accompanied that miracle had a dramatic and decisive effect on the way we came to relate to Him, and we reciprocated His love with an expression of our own by reaccepting His Torah with love: "They upheld now what they had previously accepted!"

This idea can be understood on a deeper level. Prior to our breaking the covenant and being exiled, it was difficult to know if Hashem actually loved us, or perhaps just loved "us doing His mitzvos." It was only when we had entered a state that was "dormant from mitzvos"—when

all that remained was "us"—that we discovered it was us that Hashem loves for who we are, not just for what we do. The mitzvos are absolute obligations, and moreover they form the basis of Hashem's covenant with us, but they are not the basis of His love for us.

Ironically, this understanding led to a fuller acceptance of the Torah and mitzvos themselves. Appreciating that Hashem's love for us is absolute and unconditional, we came to understand that giving us the Torah was an expression of this love as a way for us to attain the highest level of existence possible. With this realization, we embraced it fully in a way that we may not have done initially, when we felt that perhaps it was not love for us but other factors that were "motivating" Hashem to give it to us. In this way, discovering that Hashem loves us even when we are not at our best itself became an inspiration for us to become our best.

The commentators explain that the phrase "*Megillas Esther*," the name of the Scroll of Esther, also embodies a concept of "revealing that which was concealed" (*Megillah* relates to the word *gilui*—revelation, and *Esther* relates to the word *nistar*—hidden).

What was initially concealed that then became revealed at the time of Esther? The commonly given answer is Hashem's involvement in the events of this world and His providence and supervision of His people on a day-to-day level.

While this is certainly true, on a deeper level, something else that was concealed became revealed at that time. Once the Jewish People realized that Hashem's love accompanies them wherever they go,

even after they had been exiled from their land for not upholding His covenant, they then realized that there must be something that exists within them in all situations and through which they remain essentially connected to Hashem under all circumstances.

In other words, what was revealed to the Jewish People at that time was the nature of the Jewish People themselves!

Moreover, this nature was revealed to them not only as a result of the miracle, but already at an earlier stage that led them to the miracle. When their very existence as a nation was being threatened—something that had never happened before—the essence of their existence was thereby accessed and activated, shedding off all their inertia and estrangement that had covered it for so many years, and led them back to Hashem in full repentance. Confronting the threat of annihilation was truly a defining and revealing moment for the Jewish People.

7. PURIM AND YOM KIPPURIM: INSIDE THE INSIDE

There is a well-known idea found in the writings of the Arizal that equates the days of Purim and Yom Kippur. Indeed, the name *Yom Kippurim*—the Day of Atonement, is expounded as saying, *Yom K'Purim*—a day like Purim.

This analogy needs to be examined very carefully, as it is not intuitive at all. Indeed, if anyone that I knew independently made an equation between these two days, I would suspect that they had never actually experienced either of them!

In what way are Yom Kippur and Purim connected to each other?

Based on our discussion, we can see that they are in fact very deeply connected, for both days are dedicated to expressing the same idea—each time for a different goal.

The goal of Yom Kippur is to achieve atonement for our wrongdoings over the course of the year. Atonement itself is possible due to the fact that the essence of the person has remained untouched and unsullied by his sins, and the *avodah* of that day takes the form of us identifying with that inner essence and not with the layers in between that led the person to sin. The Hebrew word *l'chaper* means to "wipe away," which is something that is possible with a substance that is

extraneous to the place it rests on, not an essential part of it. On Yom Kippur, we move inward toward our inner core and say, "*This is me, and the actions that come from here are the ones that represent me and with which I identify*." Yom Kippur, above all, is a day of defining who we are and who we are not.

Indeed, one of the unique features of Yom Kippur is that the *Kohen Gadol* enters the Holy of Holies in the Beis Hamikdash, a place that is known as *lifnai v'lifnim*—inside the inside. By entering the innermost place in the Beis Hamikdash, the *Kohen Gadol* represents the Jewish People who are likewise entering the innermost "place" of their existence and identifying only with the actions that are appropriate for such a place.

It is interesting to note that this place is not merely referred to as "the inside," but rather "inside the inside." The element of our existence that is "inside" represents our inner desires and motives—both conscious and unconscious—which are often themselves selfish and devious. Yom Kippur looks to access a place that lies deeper still—"inside the inside"—the pure and incorruptible core of our existence.

As we have seen, this pure essence is the very aspect of the Jewish People that was revealed to us during the Purim story, which formed the basis of our salvation at that time and that we emphasize and celebrate on the day of Purim. Thus, we say that Yom Kippur and Purim are indeed two days that are very closely connected.¹⁸

The dual focus of Purim may be aptly summed up in Esther's own words when asked by Achashverosh what she wished to request from him. She replied:

תִּנְתֶּן לִי נַפְשִׁי בְּשִׂאלָתִי וְעַמִּי בְּבִקְשָׁתִי

Let my soul be given to me as my request, and my people as my petition.¹⁹

Similarly, on Purim, every Jew celebrates the success, survival, and unique mission of his people, as well as the incorruptible essence of his or her own soul. In truth, there is no reason why focusing on one of these aspects should preclude the other, for ultimately it is the same essential quality that is responsible for both.

Thus, the focus on Purim is distinctly unlike that of every other day of the year. During the year, a conscientious Jew will be focusing on what he is (or is not) doing, hopefully comparing it with what he should (or should not) be doing, and this is indeed correct and appropriate, for that is how we grow. On Purim, however, we do not focus on our deeds but on our essence. We do not ask, "How am I doing?" but rather, "What am I?" The answer to that question is, "I am a Jew, and that being the case, Hashem loves me and always will!"

25 Inside Purim - R. Strickhoff

4. The *Eliyahu Rabbah* says that Hashem forgives the sins of the Jews on Purim just like He does on Yom Kippur. Yom Kippur was established exclusively as a *kaparah*, atonement, for the sin of the golden calf, which the Jews worshiped with festive eating and drinking. This is why we abstain from eating and drinking on that day as atonement. Purim, on the other hand, saw the salvation of the Jews through their fasting and *teshuvah*, and consequently Purim is celebrated by means of eating and drinking. Nevertheless, each holiday has both the elements of feasting and fasting, in that Yom Kippur is preceded by a day associated with a *mitzvah* to eat (Erev Yom Kippur), and Purim is preceded by a day of fasting (Taanis Esther).

(Sefer Ta'amei HaMinhagim U'Mekor HaDinim, p. 378)

Generally, *yamim tovim* are spent dedicating *chetzyo laShem*, "half the day to Hashem," meaning half the day is focused on Hashem through learning and davening, and *chetzyo lachem*, "half the day for yourselves," meaning that half the day is focused on the personal physical enjoyment of the *yom*

tov meals and festivities (see *Pesachim* 68b and *Beitzah* 15b). In contrast, Yom Kippur is spent *kulo laShem*, completely dedicated to Hashem, and Purim is spent *kulo lachem*, completely dedicated to yourselves.

The reason for this is that between the two of them, Purim and Yom Kippur are two halves of one whole *yom tov*, such that together they are *chetzyo laShem* and *chetzyo lachem*. They each bring a person to purity, but in different ways. On Yom Kippur, we pull the *tabarah*, purity, out of the *tumah*, impurity, while on Purim, we go into the *tumah* to extract the *tabarah*.

אופן קבלת התורה מחדש

כמה הוכחה ובאה לידי ביטוי קבלת התורה מחדש כלי אונס כלל? ביאר המהר"ל (אור חדש בהקדמה) "כי כאשר הוסיפו במצות מקרא מגילה" — מגילה היא המצוה הראשונה שהוסיפו רבנן שאינה סייג למצוות מהתורה כנט"י ועירובין שתיקן שלמה, שהם סייג למצוות שבת ושמירת תרומה — "וכאשר יש כאן הוספה, א"כ העיקר קודם, ולפיכך כאשר קיבלו מעצמם ההוספה הזאת, שהיא מקרא מגילה" — ושאר מצוות היום הכלולות בה — "בוה קבלו כל התורה שהיא ראשונה, וכתוספת נמצא העיקר מק"ו, וא"כ מעתה אין כאן מודעה כלל" — דהיינו, בזה שמרצונם ומנדבת לבם הוסיפו מצוה, הראו בכך שחפצים הם לעשות נחת רוח להקב"ה, א"כ ק"ו שחפצים הם לקיים באהבה מה שקיבלו מכבר.

246

נמצא, שהלימוד העיקרי בימי הפורים הוא, השגחת ה' ואהבתו לעמו, בכל מצב אף בעת גלות והסתר, כאשר ההנהגה הטבעית מונהגת על ידו ית' לטובת עם ישראל. וע"י הכרה זאת, מגיעים לשלימות באהבת ה', ומתקשרים אליו ית' ע"י קבלת התורה מחדש, מאהבה.

קבלת התורה מחדש, היא היא הסיבה לשמחה הגדולה בפורים, אשר בשמחה זו משלימים אנו את החסר בשמחה ומשנה ביום הכפורים, על קבלת התורה שהיתה בו, כדברי הגר"א ז"ל.

אל תוהיה ח"ו שמחה זו חיצונית בלבד, עלינו להשתדל כי שמחת פורים תהיה פנימית מתוך ההכרה בקבלת התורה מחדש, ואילו החיצוניות היא רק ביטוי וחיוק לפנימיות. שמחה כזו מרוממת ומחזקת את האדם, וממנה תוצאות חיים לקבלת עול תורה ומצוות באהבה ולהתחזקות בהן גם בחלוף ימי הפורים.

27

To illustrate, imagine that one is removing gold from gold ore, the process by which one obtains pure gold. The first step is to remove all the gold you can from the ore. This is Yom Kippur. The leftover material will be a waste product containing both other metals, the impurities, and a small amount of gold that is more strongly bonded to those other metals. The second step is to literally go into the waste product, the impurities, find those pieces of pure gold, and extract them. This is Purim.

On Yom Kippur, we fast, making it relatively easy to acquire holiness and purity. However, on Purim, when we are feasting, it is a more difficult task. Drinking wine and feasting can very easily lead to disgraceful and unholy gluttony and drunkenness; yet on Purim, we elevate these physical acts by engaging in them for the sake of a *mitzvah*. This is how we extract the *tabarah* from the *tumah* on Purim.

It is interesting to note that Yom Kippur and Purim can never fall out on the same day of the week. Based on the rule of *לא אד"ו ראש*, that Rosh HaShanah cannot fall out on Sunday (א), Wednesday (ד), or Friday (ו), Yom Kippur, which is ten days after Rosh HaShanah, can only fall out on Monday, Wednesday, Thursday, or Shabbos. The reason for this is that Yom Kippur can only fall out on days that are

tabor, pure. Sunday is not pure because on Sunday Hashem created earth and water, and earthenware as well as water are *mekabel tumah*, susceptible to impurity. Tuesday is also impure because on it Hashem created the trees, and wooden vessels are also *mekabel tumah*. Finally, Friday is impure because man and animals were created then and both are *mekabel tumah*.

In contrast, since Purim is focused on the extraction of the *tabarah* from the *tumah*, it can specifically fall out on any of those *tumah* days, but not on the *tabor* days. As such, Yom Kippur and Purim function as two halves of the same whole, completing the week and bringing holiness and purity into our lives in their different ways.

Wilderness of Sinai by juxtaposing the two events. מה באתן למדבר סיני בתשובה. Just as their coming to the Wilderness of Sinai was in a state of repentance,⁷ אף נסיעתן מרפידים בתשובה⁸ — so, too, their journey from Rephidim was in a state of repentance.⁸

ד' תשס"ג

There is one more interesting idea to point out here. It goes without saying that Shabbos is pure. Monday is pure because it was then that Hashem created the firmament (which is pure), and Wednesday is pure because on it Hashem created the stars and planets (which are pure). However, while Thursday is pure according to Torah law, because fish and birds, which were created on that day, are Biblically not mekabel tumah, there are certain birds

that can become tamei by Rabbinic law when it comes to making vessels out of their bones and eggs (see Bartenura to Keilim 17:14). Therefore, Yom Kippur, a Biblically mandated holiday, can fall out on Thursday, because it has no connection to the Rabbinical impurity of the day, and Purim can also fall out on Thursday, because Purim is a Rabbinically mandated holiday, and as such relates to the Rabbinically mandated impurity of those birds.

(Rav Efraim Waxman, shlita, in the name of the Yid HaKadosh of Peshischa)

31 חניכה י"ג

curtain, and stretches them like a tent to dwell in. Sky is the heaven in which the sun, moon, stars and constellations are fixed. And God made the two great luminaries, the greater luminary to dominate the day and the lesser luminary to dominate the night; and the stars. Mills is the third heaven in which millstones stand and grind manna for the righteous. He commanded the mills above, and opened the doors of heaven, and rained upon them manna to eat etc., and gave them heavenly grain.

ג. תשובה

הסתייגות באסאס

מיותר להכביר מילים על הקשר שבין יום כיפור לתשובה. נזכיר רק את הפסוק "כי ביום הזה יכפר עליכם לפני ה' לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' לטהרו" (ויקרא טו, ל). שממנו למדה הברייתא דחלוקי כפרה, שיום הכיפורים מהווה בעצמו כפרה. לדעת רבי בגמרא "על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכיפורים מכפר חוץ וכו'" (יומא פה, ע"ב), ומכאן מטבע הלשון "עיצומו של יום מכפר" (רמב"ם הלכות תשובה א, ג).

הרעיון שאולי אינו מונח בתודעתנו, ומופיע בכתובים רק בהסתר, הוא שגם חג הפורים וטיפול המגילה בנויים על יסוד התשובה. נשאת הדגל של התשובה במגילה היא אסתר המלכה, שרוב מהלכיה החשובים מוכתבים על ידי מצוות התשובה. במגילה מיוצגות שלוש שיטות בהנהגת העולם: שיטת המן, שיטת מרדכי ושיטת אסתר. שיטת המן היא, כידוע, שהעולם נשלט ע"י המקרה, ולכן כדי להשמיד את היהודים. היא מטיל גורל - המייצג את תורת המקריות בשיאה. לעומתו מייצג מרדכי את ההשקפה הנגדית שהכל נשלט בידי ה'. לכן הוא אמנם פועל בהשתדלות גשמית, "ויבוא עד לפני שער המלך" (ד, ב), וגם שולח את אסתר לבא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה" (ד, ח); אבל בד בבד עיקר פעולותיו הן במישור הרוחני: "ויקרא את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויועק ועקה גדולה ומרה" (ד, א). בואו שלו "אל שער המלך", והציווי שלו על אסתר "לבא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה" מתפרשים במישור הרוחני, שהמלך הוא מלך מלכי המלכים, כמו שבארנו לעיל (עמ' 69). שיטתו של מרדכי היא אפוא השתדלות גשמית, אבל בעיקר בקשת תחנונים ותפילה לה'.

לאסתר גישה אחרת. היא אינה מוכנה לגשת ל"מלך" ללא הכנה מתאימה, היא מבינה שקודם כל צריך לחזור בתשובה, ורק כך ורק אחר כך אפשר לבא אל המלך. לא בשמים היא ההחלטה, אלא במעשי בני האדם¹², ולכן היא מבקשת ממרדכי לפעול לתשובת העם בכמה מישורים. "לך כנוס את כל היהודים" (ד, טו) כנגד "עם מפוזר ומפורד" (ג, ח); "וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלושת ימים"

33

לא רק הפורים של אסתר בשושן הבירה טבוע בחותם התשובה. גם הפורים של "כתבוננו לדורות", ימי הפורים שנעשים בכל דור ודור, גם בהם מופיע מוטיב התשובה. כך בתענית אסתר "ונקרא תענית אסתר כדי לזכור שהשי"ת רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישבו אל ה' בכל לבבו כמו שעשה בימים ההם"¹⁴; כך לגבי המצוה התמידית "ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים" (אסתר ט, כב); ובקשר לציווי "חייב איניש לבסומי בפוריא" (מגילה ז, ע"ב) ורמזי גמילות החסד שלמדנו מהם (להלן עמ' 374) - כל אלו באים כחזרה בתשובה לחטא, שממשיך ומכה בכל דור ודור "עם מפוזר ומפורד".

והנה המן הוא בדוגמת ובכחנת יום הכיפורים שבו נזונוגין ישראי מהבלי תפילותיהן, וכמו שכתב בזה הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין שזה שנשנו כו עניני המן דייקא במסכת יומא ובפרק יום הכיפורים, היינו משום שהמן נמשך מבחינת יום הכיפורים דייקא. וממילא נראה נפלאות, דהנה כל כוחו של המן היינו מ"גיד הנשה" שהוא היפך המן דקדושה, ואילו הנצחון של ישראל בא דייקא מכת הגורלות וכו' יום הכיפורים שבו נזונוגין ישראל מהמן דקדושה, ובכח זה תיקן היום כיפורים את היום תשעה באב שלעומתו.

קדושת המן במשלוח המנות

ולכן צריך לשלוח בפורים זכר לנס "משלוח מנות" איש לרעהו כי בזה נתנוצץ קדושת המן שעל ידו נעשה הנס לישראל, בכח המזון של יום הכיפורים.

וכמו שכתב בזה מזהר"ת דברים נפלאים, וז"ל (ליקו"ה פורים ג ה): "וזה בחינת משלוח מנות איש לרעהו, מנות דייקא, בחינת מן, כי המן היה יורד משחקים ששם שוחקין מן (תגיגה יב, ב), ושחקים הוא מדור המלאכים והוא בחינת חיזוק המלאך בחינת שחוק ושמחה, ועל כן המן היורד משם היה מאכל קדוש מאד, כי לא היה להסיטרא אחרא שום אחיזה בו, כי היה יורד משחקים, שהוא חיזוק המלאך כנ"ל.

ועל כן היה המן כמונח בקופסא להורות שאין להסיטרא אחרא שום אחיזה כמו דבר המונח בקופסא שאין לזר שום אחיזה בו, כי המן היה בלי מוץ ותבן, כי לא היה להסיטרא אחרא שום אחיזה בו, וזה בחינת משלוח מנות בפורים. להורות כי עכשיו הוא תיקון המאכלים. ועל כן

עתה השפע נשלמת מאחד לחבירו בשפע גדול, כי עכשיו אין לנו שום פחד כלל מהסיטרא אחרא, כי אין להסיטרא אחרא שום אחיזה בהמאכלים עכשיו, כי עכשיו הוא חיזוק המלאך על ידי השמחה של פורים כנ"ל, ועל כן נקרא 'משלוח מנות' בחינת מן היורד משחקים ששם השחוק והשמחה, שהוא חיזוק המלאך כנ"ל.

וזה שנוהגין לכסות במפה כשולחין משלוח מנות, זה רמז על המן שהיה כמונח בקופסא וכמו שכתוב בשלחן ערוך (או"ח רע"א) שבשביל זה מכסין במפה לחם של שבת זכר למן וכי, כי גם משלוח מנות הוא בחינת מן שהיה כמונח בקופסא, כי אין להסיטרא אחרא שום אחיזה במאכלים של פורים, כי אז הוא חיזוק המלאך כנ"ל.

2. Purim and Yom Kippur are similar in that Hashem forgives the sins of the Jews on both of these days. However, Purim is even greater than Yom Kippur because Yom Kippur only atones for those who do teshuvah, while Purim even atones for those who do not.

The reason special clemency is granted on Purim is

because of a special rule of tzedakah that exists exclusively for Purim. Normally, one has the right to investigate the legitimacy of a collector's claim to neediness before distributing tzedakah to him. On Purim, however, the halachah requires us to give to whoever requests charity without checking into his legitimacy (Shulchan Aruch, Orach Chaim 694:3).

The Gemara (Megillah 7a) learns from the passuk, קימו קימו — "the Jews accepted upon themselves [and their offspring the mitzvos of Purim]" (Esther 9:27) that קימו קימו — "they accepted above [in Heaven] what was accepted below [by the Jews]." Just as the Jews accepted upon themselves to give charity on Purim to all who ask without checking into them, so too, as long as we just ask on Purim, Hashem answers our prayers and forgives us without checking into whether we are worthy of it or not.

(Sefer Yemei Purim, p. 83, citing Ner Yisrael)

על רקע הצד השובה בתשובה פורים וכיפורים בולט גם השוני. ביום כיפור התשובה גלויה, דומיננטית ובלטת על פני השטח בהתאמה לרוחניותו של היום. בפורים החשובה, כמו רכיבים אחרים של קדושת היום סמויה, נסתרת, ורמוזה בין קמטי פסוקי המגילה והלכות החג. על פניו ששון ושמחה טעודה ומשתה, ואפילו שתייה עד דלא ידע, ורק בפנימיות ובשקט מופיע עניין התשובה.

וגם בזה יש רמז להבדל שצוין לעיל. ביום כיפור ניכר ההבדל בין האתמול להיום. התשובה גלויה, והשינוי גלוי, ואת ההבדל הזה יוצרת החרטה. בפורים ההבדל הזה מוסתר בנפש האדם פנימה. גם המודעה הראשונה, וגם ביטולה הם בכוחות הנפש, ועל כן אין כאן חרטה אלא רק גילוי הרצון הפנימי האמיתי מעיקרא. לכן ניתן להגדיר את יום הכיפורים כתשובה מיראה לעומת פורים שהוא תשובה מאהבה, שכן אין בו חרטה על מה שהיה, מה שיראים ממנו ומצטערים עליו, אלא רק גילוי הרצון הפנימי העמוק של ה"אני האמיתי". וכך כתב הרב דסלר: "זה עניין המאמר שיום הכיפורים הוא "כ-פורים". כי יום כיפור הוא לטהר אותנו מעוונותינו ומטמטמונו על ידי בחינת יראה ניראת העונש, יראת החטא, יראת הרומומות - הכלולות באימת הדין וגדר זה טפל הוא לגבי לימודו של פורים שהוא בנין האהבה על ידי השמחה שבקדושה" (מכתב מאליהו ב, עמ' 125). ופרט תלמידו הרב פרידלנדר: "למעלה מזה - יום הפורים שבו אנו מתקרבים לקב"ה מתוך אהבה ושמחה כתוצאה מהכרת ניסי ה' והשגחתו התמידית עלינו, אף בתוך הגלות וההסתר. אהבה כידוע היא מדרגה עליונה יותר בקרבה אל השי"ת מאשר היראה..." (שפתי חיים, מועדים ב, עמ' רה).

שלוש נתיבות פורים

א וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכפורים, אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם קודש

קדשים הוא לה' (שמות ל). הנה בפירוש הכתוב רבו הדקדוקים, ראשית כפילות הלשון באומרו ב' פעמים אחת בשנה, וכן ב"פ וכפר אהרן וגו', יכפר עליו. ובאומרו קודש קדשים הוא לה', מה ענין שבו של המזבח לכאן.

ויש לבאר ע"ד רמז, שהתורה"ק רמזה כאן לענין פורים, דכמו שיום הכפורים נקרא אחת בשנה, יש עוד יום הנקרא אחת בשנה והוא פורים. שני ימים אלו הם בדרגת אחת בשנה, יום הכפורים הוא אחת בשנה במדת היראה, ופורים הוא אחת בשנה במדת האהבה. וזה מרומז בכתוב, וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכפורים, ביום הכפורים, עוד יש דרגת אחת בשנה שמכפר לדורותיכם, הוא פורים, שדרגת היום גבוה יותר מכל הימים וקדשתו וכל הזמנים, שהוא לדורותיכם, לכל הדורות גם שאין ביהמ"ק וא"א לכפר בדם חטאת הכפורים. ע"ז מסיים הכתוב שמהותו של היום הק' הזה קודש ודשים הוא לה', קדושה עילאית ביותר, אלא שהיא וסתרת ובאתכסיא. וכדאיתא בתיקוני זוהר ותיקוני

38

ובזה יתבאר מאחז"ל שכל המועדים יהיו בטלים זי הפורים לא יהיו בטלים, ר"א אומר אף יום פורים לא יבטל לעולם. כי באהבתו ית' לעמו ור בנו ונתן לנו ימים קדושים בבחי' אחת בשנה, ושהיום ומזכרים איש יהודי ומסירים את כל סכים והמחיצות שבין יהודי לה' אלוקיו. וימים ו אי אפשר שיתבטלו מעם ישראל, כי אין זכות ו לעם הנבחר בלעדי הימים הק' הללו, לא תיתכן

חיות ליהודי אם מרגיש שמחיצות מפסיקות בינו לבין אביו שבשמים. וגדולה מעלת פורים על יום הכפורים, כי ביה"כ גמר החתימה הוא למי שעדיין לא נחתם דינו, ואילו פורים כחו גדול שאפי' אתר שנכתב ונחתם בטבעת המלך מלכו של עולם נפתח שער חדש לקרוע את גזר הדין. בבחי' ובכן אבוא אל המלך אשר לא כרת, היינו כי ע"פ הדת הרי כבר נחתם הגז"ד, אך בכח מדת האהבה שנתעוררה בפורים על כל פשעים תכסה אהבה, ונפתח השער החדש לבא אל המלך אשר לא כרת גם לאחר גז"ד.

40

כאב לב נפל על חברו והתפרץ בבכי כי לא יכול דבר, עד שתברו הרגיש את המתרחש בלבו והתפיס אתו בכל לבו, ונפלו כל המסכים המברילים ביניהם, ונתרבתה האהבה ביתר שאת וביתר עז. ומה שלא היו יכולים לפעול כל מיני פיוסים עשתה התפרצות האהבה הזאת. והוא ע"ד חומה גדולה שיש צורך להסירה, יש דרך פשוטה להסיר אבן אחר אבן ונדבך אחר נדבך, ונדבך זו אם החומה גדולה וחוקה א"א להרוס אותה. יש דרך יותר מהירה ע"י חומר נפץ חזק המפיל בבת אחת את כל החומה כמה שהיא גדולה וחוקה. ע"ד כשנפלת סינא בין אוהבים, הדרך הפשוטה היא לחלות פני חבירו ע"י פיוסים ודורות שיחל לו. ויש דרך עילאית ע"י שנפל על צואר רעהו בבכיה ונשבע לו אמונים כי הוא אוהבו בלב ונפש, והפגיעה לא היתה אלא כשלוף, ומבקש ממנו לכרות מחדש ברית אהבה נאמנה, שאו נופלות בבת אחת כל המחיצות והמסכים ביניהם והאהבה מעתה יותר גדולה מקודם. ע"ז הוא הפרש

בין יום הכפורים לפורים. יום הכפורים הוא יום התפיסות ע"י חרטה ותשובה על כל חטא וחטא, ע"ד שמפילים אבן אחרי אבן ונדבך אחרי נדבך מהמחיצות המפסיקות. ואילו פורים ענינו התפיסות מתוך אהבה העולה על גדותיה אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, בבחי' כי שיבר דלתות נחושת ובריחי

ברזל גדע, שברגע אחד עילאי מפיל כל המח והמסכים והרים כדונג נמסו. וזוהי בחי' הארה מעולם היתה כמוהו. זו דרגת הפורים שהוא התפרצות אהבה בין יהודי לאביו שבשמים בבחי' בשנה המכפרת אפילו לשיאים שבים, וזוכים לל תורה מחדש שקימו וקבלו עליהם ועל זרעם.

39

ויש עוד בחי' שיש עדיפות בפורים מיום הכפורים, כמו דאיתא מהאר"י ל בגודל הארת

הפורים שבכל שנה מתגלה הארה כזו אשר כמוה לא נהיתה מימי קדם, לא בש"ק ולא ביו"ט, הארת גילוי יסוד אבא כידוע ל"ק. והיות והאור הוא כ"כ גדול צריך להסתיר אותו שלא תשלט בו עין הסט"א, ומשום כך יש בו ענינים מוזרים שאין בכל חג, כמ"ד בספח"ק המנהג ללבוש בגדי עכו"ם, ומנה שאחז"ל חייב אדם לבסומי בפורים עד דלא ידע בין אורו המן לברוך מרדכי. והוא ע"ד כשיש צורך להעביר כתר המלך ממקום למקום, ויש פחד משורדים ושורדים שלא יגלו את הכתר, העצה שמכניסים אותו בעגלה פשוטה ועוטפים אותו מכל עבר בכלויי פתבות שאף אחד לא ירגיש מה מונח כאן, ועד"ז הוא גם בפורים והענין עמוק מאד. וענין זה של בחי' ובכן אבוא אל המלך אשר לא כרת הוא גבוה מעל גבוה המתגלה בפורים. וכמו שביה"כ איתא בקדושת לוי כי ידוע שאין יום הכפורים מכפר עד שהאדם יבטל עצמו הוא וכל חושי ותכונותיו וכו' להקב"ה, ע"ז הוא בפורים התבטלות גמורה. אך ביום הכפורים ההתבטלות היא ע"י הצום, ובפורים ע"י אכילה ושתייה ושמחה. אך הצד השווה שבהם שיהודי צריך לצאת מאלו הימים מווכך ומטוהר מכל סיג ופגם, וירגיש שמעתה אין שום מחיצה ומסך המבדיל בינו לבין אביו שבשמים.

40a

והנה כמו שיום הכפורים הוא יום התפיסות קוב"ה וישראל כך גם פורים, אלא שביה"כ"פ השייך לימי הדין ההתפיסות היא מתוך ראה, ואילו בפורים ההתפיסות היא מתוך אהבה בבחי' הדר קבלה ברצון. ויש לבאר זאת ע"ד מ"ל ב' אוהבים נאמנים שאירע מקרה שאחד פגע ברעהו, ואח"כ לא מצא לו מקום על מעשהו המחפיר נגד ידיד נאמן כזה, ומרגיש כי גבחה מחיצה ביניהם. ומה יש לו לפייס, אין לו פה להשיב ולא מצח להרים ראש. ומרוב

שער פורים ויום הכיפורים

הזהב

חתימת הגזירה דייקא בייג ניפן, על י"ג אדר, ולחודש י"ג, ובשנת י"ג למלכות אחשורוש

והנה כאשר נתבונן בזה נראה דבר פלא, כוונות פורים על מנין י"ג דייקא, שכן באמת כל מעשה המגילה כולו סובב והולך

אודות מנין י"ג, הן כתיבת האגרות הן ביום 'שלשה עשר' לחודש, וכן הגזירה היתה ליום 'שלשה עשר' לחודש אדר, וכן חודש אדר שבו נגזרה הגזירה - אמרו חז"ל שהיה שנה מעוברת, והגזירה היתה על אדר שני, נמצא שהיתה הגזירה על החודש הי"ג (עיי' ירושלמי מגילה א ה, ויערות דבש ח"א דרוש ג, ואמנם בפסוק נאמר 'לחודש שים עשר' - ועיי' בכני ישכר מאמרי חודש אדר ד יא, ועיי' שער יג פ"ה), וכן הגזירה היתה על שנת הי"ג למלכות אחשורוש, נמצא שכל הגזירה היא סביב מנין י"ג.

כח ה'חן' שלמעלה מטעם ודעת המאיר כסדר במעשה המגילה

ויש עוד להתבונן במה שרואים לכל אורך המגילה, שכל הישועה והנס לאורך המגילה טובב והולך אודות 'מצאת חן', כפי שמבקשת אסתר מהמלך "אם מצאתי חן בעיניך" (אסתר ה ה), כפי שרואים גם אח"כ (ו ג) "ותען אסתר המלכה ותאמר אם מצאתי חן בעיניך המלך" וכן אח"כ (ה ה) "ותאמר אם על המלך טוב ואם מצאתי חן לפניו וכשר הדבר לפני המלך", ובאמת ענין החן כבר מוזכר מתחילת המגילה - "ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל ראייה" (כ טו, ועיי' שם בספר ירושת המלך מה שכתבנו לבאר מדוע נזכר שם דייקא נקודת החן), וכן כאשר אחשורוש בוחר באסתר המלכה נאמר (שם יו, עיי"ש כניל) "ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות", וכן כאשר באה אסתר לחצר הפנימית אשר לא כדת - כתוב "ויהי כראות המלך את אסתר המלכה עומדת בחצר נשאה חן בעיניו" (ה ב, עיי"ש כניל), וצריך ביאור מהו ענין ה'חן' אשר נראה שעל ידו ומכותו היתה הישועה.

וכח זה הוא סוד "שלש עשרה מדות של רחמים" אשר נאמר עליהם "והנותר את אשר אחזן" (שמות לג ט), ודרשו חז"ל "אף על פי שאינו הגון ואינו כדאי", שכן הי"ג מדות של רחמים מגלים את החן הפנימי, אשר איננו מוגבל במעשיהם והנהגתם של כלל ישראל, ודייקא בכח זה זכינו לישועה ולכל הנס של פורים, ועל כן מוזכר כסדר במגילה את ענין ה'חן' ואת מנין י"ג - המבטא י"ג מדות של רחמים.

והרמז בזה לכלל ישראל, שהיו באותו זמן בעת צרה, וכבר נחתמת ונגזרה הגזירה, ועם כל זה התעוררו רחמינו של השי"ת עליהם והצילם, שכן נתגלה אז הקשר הפנימי שבין ישראל לאביהם שבשמים, למעלה מטעם ודעת, בסוד ה'חן', ומכח זה היתה הישועה.

וכדבר הזה נעשה ביום הפורים, וכמו שהובא בספרי קודש, שהאורות היורדים ביוהכ"פ בעת אמירת "כתר" מתגלים בכל שעות היממה דיום הפורים, ונמצא שביום גדול וקדוש זה יש ביד כל אחד לבקש מן המלך ככל אשר יחפוץ ואף לפעול שנוכה לשלימות התיקון שתהיה לעתיד לבוא, אמנם כדי שלא תהא יד הכל ממשמשת בו קבעו חז"ל את היום הזה למשתה ושמוחה [ואין בו איסור מלאכה או נוסח תפלה כבינים טוב, ובמוצאי פורים אין מבדילים בין קודש לחול, וזה דומיא לעגלה הפשוטה, ולא עוד אלא שחז"ל הוסיפו החיוב להשתכר בגילופין ולבטל את הדעת והשכל, שהוא ענין כיסוי הכתר בסמרטוטין], והכל בכדי שאנשים פשוטים יהיו עסוקים בדברים בטלים ולא יגעו בכתב המלכות, אבל המשכיל יבין מזה שיש אוצר גדול מתחת לכל יאמסכים הללו, ובידו לגלות דברים נשגבים ונעלים.

קמד שיחות הגר"ש פינקוס זצ"ל

נס פורים הוא גלוי כבוד השי"ת לדורות

והנה נס זה של התגלות הקב"ה "בכבודו ובעצמו", מתחדש מדי שנה בשנה ביום הפורים וכמ"ש במגילה "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דרך ודור" וגו' "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם".

בכל דור ודור ובכל שנה בשנה בהגיע ימי הפורים אנו זוכים להתגלות הקב"ה בכבודו ובעצמו עלינו ואז ישנה התעוררות אהבת אב לבניו. ואלן ימי רחמים ועת רצון שאין כדוגמתם, ונתנו בזה רמז שמה שכתוב "כל הפושט יד נותנים לו ואין בודקים אותו בפורים" (רמב"ם הל' מגילה פ"ב ה"טו), היינו שכל אדם הפושט ידו ומבקש מה' נותנים לו, ובוה מתגלה אהבת הקב"ה לבניו.

אולם גם עלינו מוטלת החובה לפשוט את היד ולגלות מסירות נפש של בן כלפי אביו ולכן עלינו לקבל על עצמנו ביום זה אהבת ה' ללא מצרים, "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". עלינו לגלות את פנימיותנו להקב"ה, וכדברי חז"ל ברכות (זו ע"ב) "גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה מעכב". ולכן אמרו חז"ל "חייב אדם איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בן ארור המן לברוך מרדכי". אף שהאדם נמצא במשתה היין במצב של שכרון גמור ואינו יודע להבחין אפי' בהבדל התהומי בין ארור המן לברוך מרדכי, זהו ערפול חושים מוחלט, עדיין עליו לדעת דבר אחד שיפרוץ מתוך לבו אני מאמין באמונה שלמה שאין עוד מלבדו, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. זוהי מהות יום הפורים אשר כנגד התגלותו של הקב"ה עלינו "בכבודו ובעצמו" אנו מגלים את פנימיותנו שלנו שאין עוד מלבדו. וזהו יום מסוגל לזכות לזה להגיע לנקודה זו בדביקות לקב"ה בפנימיות, שלא רק בבית המדרש אנו קשורים בו אלא בכל מצב שנמצא בו היהודי.

ידועים הם דברי הק' האר"י ז"ל שיום הכיפורים הוא "כפורים", והיינו שיש מעלה ליום הפורים שיוהכ"פ נתלה בו, ומכאן עלינו ללמוד מוסר השכל האיך צריך "פורים" להיראות אצל שומרי התורה והמצוות, והאיך עלינו לנהוג בקדושה ביום קדוש זה.

התופעה הפסולה של הפיכת ימי הפורים מימים של שמחה ורחינת לימי הוללות פרועה ופריקת עול מטרדיה הורים ומחנכים מדי שנה בשנה. בעבר, כבר התריעו רבנים ותלמידי חכמים על עיוות משמעותו של היום שעליו נאמר "קיימו וקיבלו", ואודותיו אמרו המקובלים כי יום הכיפורים הוא כ"פורים, ובמקום לנצלו לשמחה של מצוה והודאה פנימית, הופך הוא לעילה להשתוללות ופריצת גדרים, אף בעת קריאת המגילה וקיום מצוות היום.

והנה כפי שהארכנו במקו"א ענין ה'חן' הוא למעלה מטעם ודעת, 'מצאת חן' אינו תלוי במעשים חיצוניים וכדו', אלא הוא נקודה של שייכות וקשר פנימי, למעלה מטעם ודעת, וכדברי חז"ל (סוטה מז.) "אמר רבי יוחנן, שלשה חינות הן, חן מקום על יושביו, חן אשה על בעלה, חן מקח על מקוחו" (ועיי' עוד 'אשיחה בחוקיך' בא תשע"ב שיחה ג).